

Centre de tiu problemo staras la bezonokomuniki. Tiu komunikado, t.e. transdonado de la ĝeneralaj konkludoj rilatantaj al la tuta homaro, plenumo esence la unuopaj registraroj. Kaj la lingvo ŝajnas esti nur duaranĝa zorgo ĉi tie. El realisma vipunkto nek la organizo de la mondo laŭ naciaj unuoj, nek la lingvomulteco montriĝas nuntempe sanĝeblaj. Komprenoble bedaŭrinde, ke kiam la interŝtata organizo (UN) naskiĝis, ĝi ne alprenis universalan lingvon, almenaŭ je la nivelo de la sekretariejoj kaj internaciaj kunvenoj. Oni tiel preterlasis grandan historian okazon. (Noto de la tradukanto: tiu-ĉi frazo mankas en Starto 1979-4/74 – ĉu hazarde?) Ĉar ne ekzistas verdire, tutmonda lingva politiko, kion fari? Ni ne povas longe profundigi en la vasta gamo de la lingvaj problemoj ĉi-planedaj kaj limogoj min je subteno al la rekomendo de prof. Tonkin, nome ke oni entreprenu ĝeneralan studon de la problemo, ke oni inventaru ĉion kiu tiukampe okazis, kaj provu alpreni tutmondan lingvan strategion por nia planedo. Mi opinias, ke tiurilate la esperanto-movado kaj via kongreso povas ludi grandan rolon. La mondo senĉese bezonas modelojn kiuj impresu al la imago kaj al la mondovizio de la homoj. Ni bezonas revojn.

Ni do tutkore deziras, ke el via kongreso fontu aŭdaca strategio, kiun devas akompani apartaj agadoj precipe direktitaj al la internacia komunikado kaj al tie ĉefaj rimedoj aŭ perantoj: UN kaj ties specialigitaj institucioj, la gazetaro, transnaciaj firmaoj, la internacia eduk-sistemo, turismo ktp.

Mi deziras al vi grandan sukceson en la nobla kaj viziisita tasko, kiu estas nenio alia ol starigi mondan demokration, specife pere de la uzo de lingva universala. (kompilis kaj tradukis en ĉeĥan lingvon s-ano Karel Blažek, Mnichovo Hradiště)

Historia noto de la redaktanto: UN fonfiĝis 45-VI-26. Tiam estis du gvidantaroj de UEA: en Ĝenevo kaj Londono. Ili unuiĝis en la j.1947 – unua prezidanto Malmgren. Ni vere preterlasis la okazon.

Uprostřed tohoto problému stojí potřeba sdělení. *Tato* sdělování, tj. předávání všeobecných závěrů, vztahujících se k celému lidstvu, podstatě vykonávají jednotlivé vlády. A jazyk se zdá být jen druhořadou záležitostí. Z realistického hlediska ani organizace světa podle národních jednotek, ani mnohojazyčnost nejeví se v současné době změnitelná. Pochopitelně je politováníhodné, že když se zrodila mezistátní organizace (OSN), nepřijala universální jazyk alespoň na úrovni sekretariátů a mezinárodních setkání. Propásla se tak velká historická příležitost (tato věta chybí ve Startu 199/4/74 – náhodou? pozn.překladaatele). Protože, vpravdě, neexistuje celosvětová jazyková politika, co dělat? Nemohu se dlouho ponořovat v rozsáhlé škále jazykových problémů tohoto světa a omezím se na podporu doporučení prof. Torkina, totiž, aby se podniklo všeobecné studium problému, aby se sepsalo vše, co se děje na tomto poli a pokusilo se přijmout celosvětovou strategii pro naší planetu. Domnívám se, že na tomto poli esperantské hnutí a váš kongres může hrát velkou roli. Svět stále potřebuje modely, které by působily na představitost a světovou vizi lidstva. Potřebujeme sny.

Z celého srdce si tedy přeji, aby z vašeho kongresu vytryskla odvážná strategie, kterou musí doprovázet zvláštní aktivity zaměřené speciálně na sdělování a jejich hlavní prostředky nebo prostředníky: OSN a její specialisované instituce, noviny, nadnárodní firmy, mezinárodní vzdělávací systém, turistiku apod.

Přeji Vám velký úspěch ve vznešeném a vizionářském úkolu, který není nic jiného než ustavit světovou demokracii prostřednictvím užití mezinárodního jazyka. (Sestavil a přeložil do češtiny s-ano Karel Blažek, Mnichovo Hradiště).

Historická poznámka redaktora: OSN byla založena 1945-06-26. Tehdy byla dvě vedení UEA: v Ženevě a Londýně. Sjednotila se v r. 1947 – první předseda Malmgren. Propásli jsme skutečně příležitost.

Novaj gesamideanoj, kiuj finis la bazan korespondan kurson de Esperanto:

Kaseničová Marie	Praha
Inĝ. Kumičák Štefan	Prešov
Inĝ. Yvona Pisková	Čelákovice
Hlaváčová Bohunka	Chrudim
Hanáčková Vlasta	Blatnice
Řípa Petr	Benátky n.J.

Ni kore gratulas al la novaj uzantoj de la Internacia lingvo!

Libera tribuno:

En nia bulteno estis publikitaj la du diversaj opinioj pri la internacia lingvo Esperanto. Venis kelkaj leteroj, kiuj esprimas sian opinion. Kelkiujn ideojn ni mallongige citas:

„... Mi plene kontentas la leteron de via lernantino P., kiu vidas en Esperanto la eblecon proksimigi la homojn tiamaniere, ke ili reciproke komprenu. Mi persone ek de la unua interkonatiĝo kun Esperanto kaj ĉefe post ekkompreno de la signifo de la esprimo „samideano“ sentas, ke oni ne povas lerni Esperanton kaj samtempe ne kredi la ideon de interkompreniĝo kaj amikeco ...“ (J.L.Příbram)

„...Neniu, kiu lernis Esperanton tiel mallonge povas ekkompreni ĉiujn avantaĝojn de la lingvo ... neniu havas rajton juĝi kaj kondamni ĝin ... Esperanto servas al la monda paco kaj homa interkompreniĝo ... Mi lernas nur unu jaron kaj travivis jam multe da agrablajn kaj feliĉajn horojn. Zamenhof kreis senmortan lingvon ...“ (FS-Osek)

„Estimata sinjoro inĝeniero, mi eksciis pri via seniluziĝo fare de Esperanto, en kiu vi trovis nenion logikan. Ĝi estas surpriziga konstato, ĉar mi antaŭ 10 jaroj kiel dekvinjara knabo ellernis Esperanton mem, sen fremda helpo, kaj mi rimarkis nenian mankon da logiko ... Post tri lecionoj vi ne povas kompreni skeleton de iu lingvo, sed ĉe naciaj lingvoj neniu miros. Sed rilate Esperanton la homoj havas antaŭjuĝojn, kaj ne nur ion ili ne komprenas, ili tuj akuzas la lingvon, anstataŭ serĉi la eraron en si mem. Mi povas imagi kiel vi kontraŭus, se esperanto tiel defarus konatajn internaciajn vortojn tial, kiel ekzemple la anla lingvo. Sed eĉ neniu alia lingvo defeniĝus kontraŭ via kritiko, se vi kontraŭ ĝi estus nur duone tiel severa kiel kontraŭ esperanto, ĉar en ĉiu ol ĝi estas multfoje malpli da logiko. Mi rekomendas nur trarigardi gramatikon en la vortareto. Se vi eĉ tiam ne trovos ion logikan en ĝi, poste restsas nenio ol kredi, ke ĉiuj esperantistoj estas stultuloj.“ (MM, Brno)

LIAZ-02-KP-12-Hr.

Noví samideáni, kteří skončili základní korespondenční kurs Esperanta:

Srdečně blahopřejeme novým uživatelům mezinárodního jazyka!

Volná tribuna:

V našem časopise byly uveřejněny dva odlišné názory na mezinárodní jazyk esperanto. Přišlo několik dopisů, které vyjadřují své mínění. Některé myšlenky ve zkratce citujeme:

„... Plně souhlasím s dopisem vaší žačky P., která vidí v Esperantu možnost sblížení lidí tím, že si budou vzájemně rozumět. Já osobně od prvního seznámení s esperantem a hlavně po pochopení významu „samideano“ mám dojem, že nelze se Esperantu učit a současně nevěřit myšlence dorozumění a přátelství ...“ (J.L.Příbram)

„... Nikdo, kdo se učí esperantu tak krátce, nemůže pochopit všechny výhody jazyka ... nikdo nemá právo ho soudit a odsuzovat ... Esperanto slouží světovému míru a lidskému porozumění ... Učím se jen jeden rok a prožil jsem již mnoho příjemných a šťastných hodin. Zamenhof stvořil nesmrtný jazyk ...“ (FS-Osek)

„Vážený pane inženýre, dověděl jsem se o Vašem zklamání esperantem, v němž jste nenašel nic logického. Je to překvapující zjištění, protože já jsem se před deseti lety jako patnáctiletý chlapec naučil esperantu sám, bez cizí pomoci, a žádného nedostatku logiky jsem si nevšiml.... Po třech lekcích žádného jazyka nepochytíte páteř, jenže u národních jazyků to nikomu nepřipadne divné. Vůči esperantu však lidé mají předsudky a jakmile se jim jen trochu něco nezdá, hned z toho obviňují jazyk, místo aby hledali chybu v sobě. Dovedu si představit, jak byste protestoval, kdyby esperanto komolilo známá mezinárodní slova tak, jako třeba to dělá angličtina. Ale ani žádný jiný jazyk by před Vaší kritikou neobstál, kdybyste na něj byl jen z poloviny tak přísný, jako na esperanto, protože v každém z nich je logiky mnohem méně. Doporučuji si jen prohlédnout mluvnici ve slovníčku. Pokud ani potom nenajdete nic logického, pak nezbyvá než věřit, že všichni esperantisté jsou hlupáci.“ (MM, Brno)

„...Kiel profesoro de matematiko kaj logiko mi estis ekinteresiĝinte ĝuste per ĝia alta logikeco kaj simpleco. La gramatiko de Esperanto estas perfekta simpleco kaj Zamenhof pruvis per ĝi sian konsiderindan lingvan kapablecon. Ankaŭ la vortfarado per afiksoj estas tre inĝenia kaj logika. Mi mem trovis en Esperanto elstaran lingvan rimedon, kiu kunigadas min kun literaturo kaj amikoj en la tuta mondo ...“ (prof. JP České Budějovice).

„E-o estas la lasta lingvo, kiun mi lernas ... mi ŝatas ĝin pli ol aliajn ... pro kontakto kun homoj ... Komence estas nur kontakto, poste amikiĝo en la senco de Dro Zamenhof ...interkompreniĝo inter popoloj ... bedaŭrinde ne ekzistas inter ŝtatoj, nuntempe nur inter grupoj da homoj ...!“ (A. O. Chester, Britujo)

Solvo de la enigmo: Kiu kauzis? La kabanistoj kaj la kondiĉita reflekso: muziko-manĝo.

Ĉu vi jam aliĝis al la Ĉeĥa Esperanto asocio? (11000 Praha II, Jílská 10) Nepre tion faru, ni bezonas nian fortan asocion.

LIAZ-02-KP-13-Hr.

„...Jakožto profesor matematiky byl jsem zaujat právě pro jeho vysokou logičnost a jednoduchost. Mluvnice esperanta je dokonalá jednoduchost a Zamenhof jí dokázal svoji uznávanou jazykovou schopnost. Také tvorba slov příponami je geniální a logická. Já jsem našel v esperantu vynikající jazykový prostředek, který mne spojuje s literaturou a přáteli v celém světě ...“ (prof. JP, České Budějovice).

„E-o je poslední jazyk, kterému se učím ... má ho raději než jiné ... kvůli styku s lidmi ... Na počátku je jen kontakt, potom spřátelení ve smyslu Zamenhofově ... dorozumění mezi lidmi ... bohužel neexistuje mezi státy, nyní jen mezi skupinami lidí ...“ (A. O. Chester, Anglie)

Rozluštění hádanky: Kdo to zavínil? Chataři a podmíněný reflex: hudba-krmení.

Už jste se přihlásili do Českého esperantského svazu? (11000 Praha II, Jílská 10) Určitě tak učíňte, potřebujeme náš silný svaz.

Lingva problemo.

Ĝi manifestiĝis antaŭ nelonge en „Eŭropa parlamento“ en Ŝtrasburgo (Strasbourg). Estis pritraktita la problemo de la libera vagado kaj efikado de la artaj verkoj kaj pri plibonigo de kondiĉoj por laboro de artistoj, verkistoj kaj aliaj kulturaj agantoj en unuopaj membraj landoj. Oni parolis ankaŭ pri riĉeco kaj diverseco de la kultura heredaĵo de eŭropaj nacioj, kiam alparolis ankaŭ la parlamentano R.T.Ellis, reprezentanto de brita labr-partio (labour-party). La simultana traduko, kiu estas neceso en tiu ebsembleco, ne funkciis. Do la prezidanto ne povis aliel agi nur la paroliston ĉesigi kaj atentigi li, ke li povas paroli nur per unu el la dek procedaj lingvoj. Nome la tradukistoj komprenis nenion, ĉar la parlamentano parolis kimre (valeso). Pri tio, en kiu lingvo oni procedu, estas gvidataj en „eŭropa parlamento“ longaj disputoj. Tiel la parlamentaro estis devigita paroli per sia dua „gepatra lingvo –angle,“ kvankam li devenas el Valeso. Li proklamis, ke li intence komencis paroli kimre, kiam oni traktis pri *kulturo* kaj kultura heredaĵo de eŭropaj nacioj. Kaj tiel disvolviĝis, iom eksterprograme, la diskuto pri tiuj eŭropaj lingvoj, kiuj vivetas en ombroj kaj sub premo de la grandaj nacioj kaj iliaj lingvoj. Dum tio la parlamentaro R.Johnson, liberalulo el Granda Britanio, prikantis la belecoj de la skota, kiu sinsekve malaperiĝas, kaj la franca socialisto P.Legorce postulis rajton paroli per la malaperanta lingvo „occitano“

„Paroli per la subprimita lingvo estas revolucia ago“ proklamis la jam menciita Ellis, kaj per tio li montris, ke la tuta problemo ne estas nur lingva, sed ke ĝi pli vaste tuŝas liberecon kaj estontecon de la malgrandaj nacioj.

LIAZ-02-KP-14-Hr.

Jazykový problém.

Ukázal se nedávno v „evropském parlamentu“, ve Štrasburku. Byla projednána otázka volného pohybu a působení uměleckých děl a zlepšení podmínek pro práci umělců, spisovatelů a jiných kulturních činitelů v jednotlivých zemích. Hovořilo se o bohatství a různorodosti kulturního dědictví evropských národů, když slovo dostal poslanec R.T.Ellis, zastupující britské labouristy. Simultánní překlad, který je nezbytný v tomto shromáždění, nefungoval. Předsedovi nezbylo než aby řečníka přerušil a upozornil, že může mluvit jen jedním z deseti jednacích jazyků. Překladatelé totiž nerozuměli nic, protože řečník mluvil svým „rodným“ jazykem – velšsky. O tom, v které řeči má být jednání vedeno, jsou vedeny v „evropském parlamentu“ dlouhé pře. Tak byl poslanec donucen mluvit svým „druhým rodným jazykem“, ačkoliv pochází z Walesu. Prohlásil, že úmyslně začal mluvit velšsky, když se jednalo o evropské kultuře a o kulturním dědictví evropských národů. A tak se rozvinula, trochu mimo program, diskuse o těch evropských jazycích, které žijí ve stínu pod útlakem velkých národů a jejich jazyků. Při tom R.Johson, liberál z Velké Británie, opěvoval krásy skotštiny, která postupně mizí, a francouzský socialista P.Legorce požadoval právo mluvit mizejícím jazykem „occitan“.

„Mluvit potlačovaným jazykem je revoluční čin“, prohlásil již zmíněný Ellis. A tím možná bezděky ukázal, že celý problém zdaleka není jen jazykový, ale že má daleko širší souvislost se svobodou a budoucností malých národů.